



T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/75251
C. 60

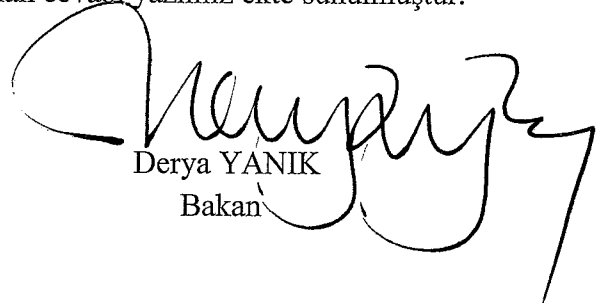
Sayı : 72079556-610-5
Konu : Soru Önergesi (7/75251)

04.01.2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 09.12.2022 tarihli ve 1128789 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan Bingöl Milletvekili Sayın Erdal AYDEMİR tarafından Bakanlığımıza yöneltilen 7/75251 Esas Numaralı yazılı soru önergesine, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi uyarınca hazırlanan cevabi yazımız ekte sunulmuştur. Bilgilerinize arz ederim.


Derya YANIK
Bakan

Ek: Cevap Metni (4 sayfa)

Bingöl Milletvekili Sayın **Erdal AYDEMİR**'e Ait 7/75251 Esas Numaralı Yazılı
Soru Önergesine İlişkin Cevap Metni

Bakanlığımız tarafından kapsayıcı, eşitlikçi ve sürdürülebilir hizmetler ile eğitimden sağlığa, bakımdan erişilebilirliğe, ekonomiden sosyal hayata her alanda engelli bireylere yönelik politika ve hizmetler geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Engelli bireylerin ve ailelerinin ihtiyaçlarının çeşitliliği, özgünlüğü ve farklılığı göz önünde bulundurulmakta, hayat standartlarını yükseltmeye dönük çalışmalarımız ise aralıksız devam etmektedir.

Bu kapsamda, çalışma hayatı, herkes için olduğu gibi engelli bireyler açısından da toplumsal yaşamda yer almanın en temel araçlarından biridir. Engelli bireylerin istihdam edilmesinde kota yöntemi ana yöntem olarak uygulanmakta olup, bu yönteme ek olarak istihdam modellerini çeşitlendirmek üzere çalışmalar devam etmektedir.

Engellilerin istihdamında son yıllarda dünyada en çok benimsenen destekli istihdam modeli, ülkemizde de Bakanlığımız tarafından özel sektör iş birliği ile pilot bir proje olarak 2014-2017 yılları arasında uygulanmıştır. Modelin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Açık iş gücü piyasasında istihdamı zor olan engelli bireylerin istihdamını sağlamak üzere korumalı iş yeri modeli uygulanmakta ve bu kapsamda korumalı iş yerleri devlet tarafından desteklenmektedir. Bunlara ek olarak engellilerin mesleki niteliklerini arttırmak için aktif işgücü programları yürütülmektedir. 2014 yılından bu yana engelli bireylere kendi işlerini kurmaları için hibe desteği verilmektedir. 2002 yılında memur olarak çalışan engelli birey sayısı 5.777 iken, 2012 yılında dünyada ilk kez uygulamaya koyulan ayrı ve merkezi bir sınav olan EKPSS sayesinde bu sayı 2022 yılı itibarıyla 65.662'ye ulaşmıştır.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de engelli bireylerin eğitimi açısından kabul edilen temel yaklaşım kapsayıcı eğitimidir. Engelli öğrencilerin erken dönemden başlayarak okul-öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kapsamında kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim verilmesi öncelikli olmakla birlikte, bu öğrenciler için açılmış özel eğitim kurumlarında da eğitim hizmeti verilmektedir. Örgün eğitime devam eden, aynı zamanda özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinden özel eğitim desteği alan engelli öğrencilerin ayda 12 saatlik seansı devlet karşılamaktadır. Eğitime katılımı ve erişimi desteklemek amacıyla Bakanlığımızla, Milli Eğitim Bakanlığı iş birliğinde resmi özel eğitim okulları ve özel eğitim sınıflarına devam eden öğrencilerin 2005 yılından itibaren okul servis ücretleri devlet tarafından karşılanmaktadır.

Engelli bireylerin tüm hak ve hizmetlere erişimi açısından kilit bir işleve sahip olan erişilebilirliğin sağlanması Ülkemiz için temel öncelik alanlarından biridir. Ulusal düzeyde erişilebilirlik konusunda önemli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Sivil toplum kuruluşlarının da dâhil olduğu, illerde valilikler bünyesinde kurulan Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonları ile erişilebilirliğin izlenmesi ve denetlenmesi için bir mekanizma kurulmuştur. Bu mekanizma çerçevesinde erişilebilirlik kriterlerine uygun kamuya açık bina, açık alan ve toplu taşıma araçları için "Erişilebilirlik Belgesi" verilmekte, erişilebilirlik yükümlüklerinin yerine getirilmemesi durumunda ise cezai işlem uygulanmaktadır. Son on yıldır, erişilebilir uygulamaları teşvik etmek üzere sorumlu taraflara eğitimler verilmekte; yerel yönetimlere ve kamu kurumlarına mali ve teknik bilgi desteği sağlanmaktadır.

2013 yılında hayata geçirdiğimiz ücretsiz seyahat uygulaması ile şehir içinde karayolu, denizyolu ve demiryolu araçlarından engelli ve yaşlı bireyler ücretsiz yararlanmaktadır. 2015 yılında bu uygulamanın kapsamı özel halk otobüsleri ve deniz ulaşım araçlarını kapsayacak

şekilde genişletilmiş, bu araçlara belediyeler aracılığıyla gelir desteği ödemesi başlatılmıştır. Söz konusu gelir desteği ödemesi Bakanlığımız tarafından sürdürülmektedir.

7 Temmuz 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi ile kamu kullanımına açık binalar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapıların sekiz yıl içinde erişilebilir hale getirilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Kanunun geçici 2'nci ve 3'üncü maddelerine istinaden 20 Temmuz 2013 tarihinde yürürlüğe giren Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği gereği illerde valilikler bünyesinde komisyonlar oluşturulmuş olup, yükümlülükleri yerine getirmeyen belediyeler ve diğer kurum ve kuruluşlar için, komisyonlar tarafından yapılan denetimler sonucunda erişilebilir olmayan her bir tespit için idari para cezası uygulanabilmektedir.

Komisyonlar denetimlerini 2020/3 sayılı Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formlarına göre yürütmektedir. Bu formlardan biri de "Ek II- Açık Alanlar İçin Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formu: F. Halka Açık Tuvaletler"dir. Bu Form kapsamında kamuya açık tuvaletlerde sağlanması gereken tüm teknik koşullar belirlenmiştir.

Aynı Yönetmeliğin 13 üncü maddesi kapsamında Bakanlığımız tarafından her yıl, yıllık plan yayımlanmaktadır. Bu plan ile komisyonların denetim önceliklerinin belirlendiği bina, açık alan ve toplu taşıma araçları listesi oluşturulmaktadır. Komisyonlar yıllık denetleyecekleri bina, açık alan ve toplu taşıma araçlarını bu plan kapsamında hazırladıkları Programa göre belirlemektedir. 2014 yılından bu yana Denetleme Planında "Halka açık tuvaletler" de bulunmaktadır.

Bu kapsamda; tüm kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin yukarıda açıklanan mevzuat kapsamında erişilebilirliği sağlama yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu alanda Bakanlığımız uygulayıcı kurum olmamakla birlikte erişilebilirlik ile ilgili uygulama politikalarının belirlenmesi ve bu politikaların hayata geçirilmesi için kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması, toplumsal farkındalık ile uygulamadan sorumlu kurum ve kuruluşlarda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılmasına yönelik eğitim ve atölye çalışmalarını yoğun biçimde yürütmektedir.

2005 yılında, ilk defa engellilik alanında çerçeve niteliği taşıyan Engelliler Hakkında Kanun yayımlanmıştır. Bu sayede sağlık, eğitim, istihdam, sosyal yardımlar, bakım hizmeti ve tüm haklar açısından kilit öneme sahip olan erişilebilirlik gibi engellilik konusundaki temel hak alanlarında yaklaşık 1.500 maddelik Engelliler Hukuku oluşmuştur.

Türkiye, 2007 yılında engelli hakları açısından evrensel standartları ortaya koyan Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme (EHİS)'yi ilk imzalayan ülkelerden biri olmuştur. EHİS 2009 yılında ülkemiz tarafından onaylanmıştır. 2015 yılında ise, Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol onaylanarak engelli bireyler açısından BM Engelli Hakları Komitesi'ne bireysel başvuru yolu açılmıştır.

Bugüne kadar kaydedilen gelişmeleri bir adım daha ileriye taşıyacak ve 2030'a kadar tüm politika ve hizmetlerde engellilik açısından yol haritası olacak, engellilerin eşit vatandaşlar olarak potansiyellerini gerçekleştirebildikleri içermeci bir toplum vizyonu ile hazırlanan "2030 Engelsiz Vizyon Belgesi" Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından 3 Aralık 2021'de ilan edilmiştir.

2030 Engelsiz Vizyon Belgesi'nin 2023-2025 yılları arasındaki uygulama aracı olan ilk "Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı" 2 Aralık 2022'de kamuoyu ile paylaşılmıştır. Ulusal Eylem Planı ile tüm alanlarda güçlü koordinasyon, çok taraflı iş birliği ve engelli bireyleri temsil eden sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile engelliliği anaakımlaştıran ve engelli bireylerin engellilikten kaynaklı ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran 31 hedefe yönelik 107 eylem alanı kapsamında 2023-2025 yıllarında gerçekleştirmek üzere 275 faaliyet hayata geçirecektir.

Engelli bireylerin haklarının korunması, geliştirilmesi ve güçlendirilmesi konularında Cumhurbaşkanlığı sistemine geçmemizle, Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından güçlendirerek yeniden yapılandırılan tüm kamu kurum ve kuruluşlarının ve en yüksek temsil gücünü haiz 2 sivil toplum kuruluşunun üst düzey temsilcilerinden oluşan ilk toplantısı 15 Kasım'da gerçekleştirilen "Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu", ülkemizdeki engellilik alanında odak kurum olan Bakanlığımız koordinasyonunda, faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, izlenmesi ve raporlanmasından sorumlu olacaktır.

Engelli bireylere yönelik hizmetler; evde bakım yardımı, sosyal yardım, gündüz bakım merkezleri, geçici misafir bakım, umut evleri gibi toplum temelli hizmetlerle çeşitlendirilerek birey odaklı hizmet anlayışı geliştirilmekte ve yaygınlaştırılmaktadır.

Engelli bireylere yönelik bakım hizmetlerinde temel bakış açısı; engellilerin ailelerinin yanında, sosyal çevrelerinden ayrılmadan bakımına öncelik vermektir. Bununla birlikte; evde bakımı mümkün olmayan engellilere kurum bakımı seçeneği de sunulmaktadır.

Engelli Sağlık Kurulu Raporunda tam bağımlı/ağır engelli ibaresi olan ve hanede kişi başına düşen geliri net asgari ücretin 2/3'ünün altında bulunan engelli bireylerin evde bakımlarının sağlanması için 2006 yılından bu yana Evde Bakım Yardımı yapılmaktadır. Engelli bireylerin bakımını üstlenen akraba, vasi gibi üçüncü kişilere verilen destek tutarı, 2022 yılı ikinci altı aylık dönemi için 3.336,03 TL olmuştur. Bingöl ilinde Kasım 2022 itibarıyla toplam 485.519.464 TL evde bakım ödemesi yapılmıştır.

Diğer taraftan, ruhsatlandırılması, finansmanı ve denetimi Bakanlığımız tarafından sağlanan Bingöl ilindeki 1 Özel Engelli Bakım Merkezinden 44 engelli birey hizmet almaktadır.

Bakanlığımız tarafından Erişilebilirlik Destek Projeleri (UDEP/ERDEP) ile örnek uygulamalar yapılarak, erişilebilirliğin yaygınlaştırılması ve bu konuda farkındalık sağlanması amaçlanmıştır. UDEP 2013 kapsamında Bingöl'de Filistin Parkı, Yeşilyurt Parkı, Üçgen Parkı, Bediüzzaman Saidi Nursi Parkı, Aydınsu Parkı, Yekmal Parkı, Kaleönü Parkı, Hulusibey Parkı, Uydukent Parkı (1), Uydukent Parkı (2), Uzunsavat Parkı, Zafer Çağlayan Parkı, Karşıyaka Parkı, Tedaş Parkı ve Mehmet Çibuk Parkı, Kültür Parkı ve İçmeler Parkı'nda erişilebilirlik düzenlemeleri yapılmıştır. UDEP 2014 kapsamında Kazım Karabekir İlkokulu'nda hissedilebilir yürüme yüzeyi işaretleri uygulaması, kat planları, acil çıkış sistemi, engelli otopark, merdiven, kaydırmazlık bantları, engelli WC ikaz butonu (ışıklı), kabartma WC levhası, engelli rampası, engelli asansörü, harita (kiosk), kabartmalı Braille alfabesi, özel işlenmiş merdiven korkulukları yapılmıştır.

Engelli nüfusa ilişkin veri ihtiyacını gidermek için Bakanlığımız bünyesinde kamu kurum ve kuruluşlarındaki Engelli Sağlık Kurulu Raporlarını esas alan "Ulusal Engelli Veri Sistemi" oluşturulmuştur. Sistemde Engelli Sağlık Kurulu Raporu almak için yetkili hastanelere başvurmuş ve hizmet almak için devletle temasa geçmiş bireyleri kapsamaktadır.

Bingöl ilinde yaşayan, söz konusu sistemde kayıtlı 13.812 engelli birey bulunmaktadır.

Ayrıca Ulusal Engelli Veri Sisteminde kayıtlı ve hayatta olan engelli sayılarına ilişkin bilgiler, “Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni” Bakanlığımız internet sayfasında; engellilere ilişkin veriler ise Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) internet sayfasında yayımlanmaktadır.

Soru önergesinde yer alan diğer konular, Bakanlığımız görev ve faaliyet alanında olmadığından değerlendirilememiştir.